

2026-05-12
Jämställdhetsmyndigheten
info@jamstalldhetsmyndigheten.se
Diarienummer: 26/00109

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia till
u.s.remissvar@regeringskansliet.se
Diarienummer U2025/02279

JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETENS REMISSVAR PÅ BETÄNKANDET EN FÖRBÄTTRAD ELEVHÄLSA, SOU 2025:113

Sammanfattning

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker i de flesta delar betänkandets förslag. Förslagen innebär i många avseenden att elevhälsan stärks på ett sätt som har positiva konsekvenser för elevers hälsa också ur ett jämställdhetsperspektiv.

Vi ser till exempel positivt på förslagen om

- Skärpta utbildningskrav för vissa av elevhälsans professioner
- Stärkt tillgång till elevhälsans professioner
  - En plan för bemanning av elevhälsan
  - Tillgänglighet till elevhälsans professioner i skolans lokaler

Vi menar dock att varken de utbildningskrav eller de åtgärder för tillgängligheten till elevhälsans professioner som utredningen föreslår är tillräckliga.

Professionerna bör få den kunskap och det stöd som krävs

Studier från till exempel Folkhälsomyndigheten¹ har visat att vissa delar avseende praktisk och klinisk kunskap saknas eller att professionerna brister i förmåga att omsätta dem i praktiken. Vi menar att det måste säkerställas, och formaliseras, att de olika professionerna får den kunskap och det stöd som krävs för att kunna utföra uppgifter kopplade till att upptäcka, ställa frågor om och ge stöd runt en rad olika områden.

Nedan belyser vi tre områden som vi i detta sammanhang särskilt vill peka ut.

Olika former av våld, inklusive sexuellt/sexualiserat våld, sexuell exploatering och människohandel

Det är angeläget att elevhälsan särskilt uppmärksammar barn och unga som är placerade på institution eller i samhällsvård, då denna grupp har en betydligt högre

¹ Folkhälsomyndigheten. (2023e). Nationell handlingsplan för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i Sverige – Genomförandet av den nationella SRHR strategin 2023–2033.

utsatthet för våld, psykisk ohälsa och sexuell exploatering. I rapporten *”En av fyra”* från Stiftelsen Allmänna Barnhuset framkommer att placerade barn är överrepresenterade när det gäller erfarenheter av våld och andra allvarliga riskfaktorer. Elevhälsan behöver därför ha kunskap om placerade barns särskilda livsvillkor och arbeta aktivt med tidig upptäckt, traumamedvetet bemötande samt samverka med socialtjänst och institutionsvård. Det inkluderar även kompetens kring sexuell exploatering, människohandel och teknologifaciliterat våld.

Elevhälsan har en viktig roll i att upptäcka våld och utsatthet tidigt, men i dag finns brister, exempelvis att personal saknar kunskap om eller undviker att ställa frågor om våld, sexuellt våld eller hedersrelaterat våld och förtryck. Elevhälsan spelar en viktig roll för att identifiera och agera vid misstanke om könsstymning. En del barn och unga som lever i en hederskontext söker inte stöd hos exempelvis elevhälsovård eller socialtjänst på grund av bristande bemötande och kunskap hos yrkesverksamma.²

Jämställdhetsmyndigheten bedömer att frågor om våld behöver ställas på ett systematiskt vis i verksamheter som möter många unga, till exempel elevhälsa, socialtjänst och ungdomsmottagning. Ett exempel på ett arbetssätt för att systematiskt ställa frågor om våldsutsatthet är genom verktyget SEXIT, som bland annat används vid ungdomsmottagningar, och som har fått stor spridning nationellt.³

Sexualitet, samtycke och relationer

Elevhälsan är central på flera sätt eftersom den möter unga enskilt och kan erbjuda samtal om pubertet, kropp, hälsa, preventivmedel, könsidentitet och våld. I deras centrala roll i att identifiera och fånga upp risker och utsatthet är naturligtvis tillgänglighet till rätt professioner central men även är att också den praktiska kompetensen finns.

Psykisk ohälsa

Behovet av att säkerställa kunskap och stöd gäller speciellt frågor kopplade till könade uttryck för psykisk ohälsa och vikten av att elevhälsopersonal har kunskap om könsnormer i relation till frågor som rör psykisk hälsa. Att sådan kunskap säkerställs får betydelse för hur man talar om och hanterar stress, ångest, ätstörningar, skolfrånvaro, etcetera.

Förändrade normer i samhället såsom ökade krav, individualisering och förändrade normer kring kön påverkar flickors och unga kvinnors psykiska hälsa negativt medan maskulina normer påverkar både pojkar och unga mäns, men troligen även flickor och unga kvinnors, psykiska hälsa på ett negativt sätt. Elevhälsans roll

² Se till exempel Bamombudsmannen 2026 Årsrapport 2026 – ”Det var som att leva i ett fängelse. Jag kunde knappt andas”.

³ Jämställdhetsmyndigheten 2025:05 – Att se, agera och förändra. Väger framåt i arbetet mot killars våld mot tjejer och våld i ungas nära relationer.

blir därmed också viktig för att kunna vara ett alternativ till hur psykisk ohälsa diskuteras och framställs i till exempel sociala medier.

Skrivningar runt menstruation saknas

Slutligen vill vi lyfta avsaknaden av skrivningar runt menstruation i betänkandet. Detta område som torde varit mycket relevant ur ett elevhälsoperspektiv berörs i princip inte alls. Enligt Folkhälsomyndighetens studie UngKab23 är mensvärk (60 procent) och humörförändringar före eller under mensen (58 procent) de vanligaste mensbesvären. 68 procent av dem som haft något mensbesvär vet var de kan få hjälp med dessa, och 36 procent har sökt hjälp eller stöd. 16 procent har stannat hemma från skola eller studier varje mens under det senaste halvåret på grund av mensbesvär. 14 procent har avstått från fysisk aktivitet under det senaste halvåret på grund av mensbesvär.

För Jämställdhetsmyndigheten

Peter Vikström
Avdelningschef

Lars-Gunnar Engström
Utredare